

УДК 69.313

Андрій Оксентюк, Володимир Владика

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**РЕГУЛЮВАННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ
В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЇЇ РОЗВИТКУ**

Andriy Oksentyuk, Volodimir Vladika

**REGULATION OF CONSTRUCTION INDUSTRY IN UKRAINE
ON THE PRESENT STAGE OF ITS DEVELOPMENT**

Будівельна галузь є однією з найважливіших галузей народного господарства, від якої залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання в країні. Важливість цієї галузі для економіки будь-якої країни можна пояснити наступним чином: капітальне будівництво, напевне, як ніяка інша галузь економіки, створює велику кількість робочих місць і споживає продукцію багатьох галузей народного господарства. Економічний ефект від розвитку цієї галузі полягає у мультиплікаційному ефекті коштів, вкладених у будівництво. Галузь будівництва представлена двома основними напрямками – промисловим та цивільним. Результатом промислового будівництва є створення такої частини матеріально-технічного забезпечення, основних засобів підприємства, як будівлі та споруди, у яких здійснюються процеси виробництва продукції, а також розміщуються допоміжні та обслуговуючі підрозділи. Метою цивільного будівництва є створення гідних умов праці, відпочинку та життя для працівників підприємств і їх родин. Розвиток вказаних напрямків будівництва може здійснюватися зусиллями самих підприємств, їх працівників, проте одночасно вимагає також втручання державних та місцевих органів влади і, насамперед, через систему законодавчо-нормативного регулювання.

Сучасна система економіко-правового регулювання будівельної галузі – це сукупність нормативно-правових законодавчих актів та стандартів загального та галузевого характеру, які мають на меті сприяти розвитку промислового та цивільного будівництва, що дозволить створити умови для забезпечення конкурентоспроможного виробництва та задоволення культурних, побутових, соціальних умов працівників. Така система містить наступні підсистеми – з загального регулювання, що об'єднує нормативно-правові акти, у котрих даються визначення основних понять, та які використовуються в будівництві. До таких документів належать: Конституція України, у якій Стаття 47 визначає право на житло та зазначає, що держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду; Житловий кодекс України, у статті 4 якого дається трактування житлового будинку та житлового фонду, а в статті 6 наводиться критерій віднесення тої чи іншої споруди чи приміщення до житла – це призначення житлових приміщень та житлових будинків; Цивільний кодекс України – вводить юридичне тлумачення житла. У статті 379 цього кодексу зазначається, що житлом фізичної особи є житловий будинок, призначений для постійного проживання. Стаття 380 трактує житловий будинок як об'єкт права власності; Господарський кодекс України – регулює умови та особливості господарських відносин у різних галузях народного господарства та подає класифікацію видів господарської діяльності – статті 258-261. Глава 33 ГКУ присвячена регулюванню питань капітального будівництва – розглядаються питання підрядних відносин у будівництві, особливості та умови договору підряду, права замовника тощо; Земельний кодекс України – регламентує питання виділення земель

під будівництво житлових і нежитлових будівель, споруд промислового та іншого призначення; Кодекс України про адміністративні правопорушення – визначається розмір штрафів, які накладаються на суб'єкти будівельної діяльності при недотриманні ними державних стандартів, норм і правил під час проектування та будівництва, самовільному будівництві тощо; Кодекс законів про працю України – у статті 154 кодексу визначається необхідність додержання вимог щодо охорони праці при проектуванні, будівництві (виготовленні) та реконструкції підприємств, об'єктів і засобів виробництва. Уся діяльність з будівництва здійснюється з дотриманням положень, зазначених у вищеперерахованих законодавчих актах.

Друга виділена підсистема – галузеві законодавчі акти – містить нормативно-правові документи, у яких зазначаються пріоритетні напрями та особливості здійснення будівельної діяльності. До них належать законодавчі документи, що визначають технологічні та технічні особливості зведення будівель та споруд – будівельні норми та стандарти; документи різних галузей народного господарства – постанови, закони та інші нормативно-правові акти, що спрямовані на розвиток та стимулювання будівництва. У будівництві до галузевих нормативних документів, які використовуються в сучасних умовах при зведенні виробничих, культурно-побутових, житлових будівель та споруд, відносяться державні будівельні норми – тобто нормативні акти, затверджені центральним органом виконавчої влади з питань будівництва та архітектури, до яких відносять ДНБ, ДСТУ, ВНТП та інші.

За часів незалежності України в державі приймалися законодавчо-нормативні акти, спрямовані на розвиток галузі будівництва, що сприяли: будівництву житла для міських і сільських мешканців; розвитку соціально-культурної інфраструктури села та міста; будівництву інженерно-технічних споруд, у тому числі газифікації, електрифікації, водопостачання; розвитку будівництва через укріплення його матеріально-технічного забезпечення шляхом будівництва виробничих, обслуговуючих, допоміжних споруд. Довгострокове пільгове кредитування достатньою мірою не пов'язані і не впливають на розвиток основних галузей народного господарства. У працівників, що отримують такі кредити, немає чіткої мотивації до підвищення продуктивності їх праці.

Економіко-правове регулювання будівництва за часів незалежності України характеризується наступними особливостями: розвиток будівництва є частиною загальної стратегії забезпечення розвитку галузей економіки; на початку 90-х рр. розвиток будівництва проходив у наступних напрямках: підтримання та сприяння нарощенню обсягів житлового будівництва, сприяння соціально-культурному та інженерно-технічному будівництву та будівництву у виробничій сфері; найбільша увага зверталась на встановлення соціальних стандартів, що передбачало підтримання житлового будівництва та формування соціальної інфраструктури у містах та селах. Для цього використовувалися методи довгострокового пільгового кредитування житлового будівництва та компенсаційних витрат на будівництво об'єктів культурно-побутового призначення. Розвиток інформаційних технологій викликав необхідність формування та розповсюдження телекомунікаційних мереж та мережі Інтернет; найменша увага з боку держави, у тому числі – через фінансові механізми, припадала на розвиток будівництва об'єктів виробничо-промислового призначення. Такий напрямок будівництва розглядається лише у контексті програм щодо укрупнення підприємств та збільшення обсягів виробництва різноманітної продукції, що неможливо без створення будівель та споруд, у яких будуть проходити виробничі процеси, а також процеси зі зберігання продукції. Регулювання будівництва об'єктів допоміжного та обслуговуючого характеру законодавством не передбачаються, а, отже, проходить за ініціативою та за кошти самих підприємств та їх об'єднань.